

Абетка української політики. Довідник, pod red. М. Томенко, Київ 2001, ss. 328.

Абетка (abetka) української політики. Інформатор (довідник) – wydany w 2001 roku jest już czwartą tego rodzaju publikacją zapoczątkowaną w 1997 roku. Co-roczy informator podaje szczegółowe dane na temat instytucji władzy państwowej oraz samorządu terytorialnego na terytorium Ukrainy, partii politycznych, organizacji społecznych, a także ważniejszych organizacji międzynarodowych. Książka zawiera ponadto informacje statystyczne na temat sytuacji społeczno-ekonomicznej oraz stanu oświaty, nauki i kultury na Ukrainie.

Pierwszy rozdział *Informatora* jest zebraniem najważniejszych informacji o Ukrainie: wielkości państwa, głównych rzek, jezior, gór itp. Kilka tabel w sposób przejrzysty przedstawia ludność i gęstość zaludnienia wg podziału administracyjnego, z wyszczególnieniem terenów wiejskich, aglomeracji miejskich wraz z procentowym podziałem na grupy wiekowe.

Rozdział *Organy władzy państwowej na Ukrainie* opisuje m.in. parlament ukraiński – Radę Najwyższą Ukrainy (nie tylko regulacje prawne, lecz i ilość wniesionych projektów ustaw, z wyraźnym zaznaczeniem – i dalszych ich losów – propozycji prezydenta), rząd, władzę sądowniczą i prokuraturę. W ukraińskim systemie politycznym znaczącą rolę odgrywa prezydent, stąd też *Informator* przytacza krótką historię tego organu na Ukrainie, zmiany w statusie prezydenta – kładąc oczywiście nacisk na jego współczesne kompetencje. Omówione są także wybory prezydenckie w latach 1991, 1994 i 1999. Niedosyt budzić może jedynie schematyczne potraktowanie tych wydarzeń – nazwiska kandydatów, ilość otrzymanych głosów – bez zagłębienia się w kwestie „jakości” owych wyborów (dostępu kandydatów do środków masowej informacji, łamania przepisów ordynacji wyborczej itd.). W tym rozdziale na uwagę zasługują jeszcze dwa fragmenty: traktujący o Radzie Bezpieczeństwa Narodowego i Obrony Ukrainy (organu koordynującego politykę bezpieczeństwa państwa) oraz kilkustronicowa tabela nt. procedury zwracania się do Sądu Konstytucyjnego Ukrainy. Opis instytucji oparty jest przede wszystkim na regulacjach konstytucyjnych, które są jednak rzetelnie rozszerzone o inne akty prawne – ustawy, rozporządzenia itp. Dzięki temu czytelnik może lepiej zrozumieć wzajemne powiązania ukraińskich organów władzy.

Połowa kolejnej części *Informatora* – *Polityka regionalna i samorząd terytorialny* – poświęcona jest Autonomicznej Republice Krymu (przytoczone są obszerne fragmenty konstytucji: ukraińskiej i krymskiej) i historii zmian statusu prawnego tego terytorium po 1991 roku. Dalej omówiona została struktura przedstawicielstwa terytorialnego i samorządowego, i funkcje samorządu terytorialnego.

Nieco zamieszania wywołuje rozdział czwarty, który – wedle autorów – prezentować ma system polityczny oraz społeczeństwo obywatelskie na Ukrainie. System polityczny najczęściej definiowany jest jako układ normatywnych i faktycznych zależności, jakie funkcjonują w obszarze władzy politycznej. Całościowo

we, systemowe ujęcie życia politycznego obejmuje takie kwestie, jak sposób uzyskiwania władzy, organizację i faktyczny przebieg rywalizacji politycznej, strukturę władz państwa, dystrybucję władzy pomiędzy ośrodki decyzyjne i poziomy systemu, sposób podejmowania wiążących decyzji o podziale dóbr i ciężarów oraz egzekwowania odpowiedzialności politycznej¹. Tymczasem w rozdziale przedstawiono tylko system partyjny, warunki przeprowadzania referendum, kompetencje organów zajmujących się przestrzeganiem praw człowieka oraz wliczono organizacje społeczne. Owszem, inne elementy składające się na system polityczny poruszone zostały i w innych rozdziałach, jednakże takie zatytułowanie tej części wydaje się być nieco na wyrost.

Stosunki społeczno-ekonomiczne na Ukrainie są tematem kolejnego rozdziału. Znalazły się tutaj informacje na temat konstruowania budżetu, polityki finansowej, przeprowadzonej do tej pory prywatyzacji przedsiębiorstw. Kwestie społeczne zawężono do problemu bezrobocia.

Najobszerniejszy jest rozdział szósty – *Stosunki międzynarodowe* – ponad sto stron. Niestety czytelnik znów może czuć się „oszukany” niezbyt trafną nazwą. Stosunki międzynarodowe obejmują relacje nie tylko między narodami, lecz również między innymi uczestnikami – zarówno tymi, którzy są podmiotami prawa międzynarodowego, jak i tymi, którzy tej podmiotowości nie mają². Rozdział – nie licząc fragmentów o priorytetach polityki zagranicznej Ukrainy, rozwoju współpracy z Paktem Północnoatlantyckim, działalności w Radzie Europy oraz polityki regionalnej – jest jednak tylko encyklopedycznym opisem kilku organizacji międzynarodowych i państw weń wchodzących.

Ostatni rozdział poświęcony jest zagadnieniom oświaty, nauki i kultury. Większą uwagę zwrócono na politykę Ukrainy mającej na celu umocnienie się języka – jako oficjalnego i szerzej stosowanego – ukraińskiego. *Informator* zakończony jest spisem ponad siedemdziesięciu wykorzystanych w pracy tablic.

Alfabet ukraińskiej polityki. Informator – mimo kilku zasygnalizowanych błędów – jest ciekawą formą połączenia informacji statystycznych z wnioskami, jakie można wyciągnąć po studiach obowiązujących na Ukrainie aktów prawnych. Książka jest więc cennym zbiorem wiadomości dla osób interesujących się Ukrainą.

Łukasz Donaj

Poznań

¹ Zob. szerzej: A. Antoszewski, *System polityczny jako kategoria analizy polityologicznej*, w: *Studia z teorii polityki*, tom 1, pod red. A. W. Jabłońskiego, L. Sobkowiaka, Wrocław 1996, s. 59–74.

² Zob. hasło „stosunki międzynarodowe” w: *Leksykon współczesnych międzynarodowych stosunków politycznych*, pod red. Cz. Mojsiewicz, Wrocław 2000, s. 326–327.